

P a r t i s t y r e l s e n s y t t r a n d e R i k s s t ä m m a n 2 0 0 9
O m r å d e 5

Område: Öppenhet – respekt för individen	Sidantal: 27
---	-----------------

INLEDNING – DET ÖPPNA OCH LIBERALA SAMHÄLLET	2
DEMOKRATI OCH FEDERALISM – MÄNNISKAN ÄR GRUNDEN	3
<i>DEMOKRATINS FÖRUTSÄTTNINGAR OCH SPELREGLER</i>	3
<i>FEDERALISM – VÅR SYN PÅ DEMOKRATI</i>	4
JÄMSTÄLLDHET – ALLA MÄNNISKORS LIKA FRI- OCH RÄTTIGHETER	8
RÄTTEN TILL PERSONLIG INTEGRITET	11
<i>DEN MEDBORGERLIGA OCH DEN PRIVATA DIMENSIONEN AV INTEGRITET</i>	13
<i>MOT FRAMTIDENS UPPHOVSRÄTT</i>	15
<i>DRIV INTEGRITETSFRÅGORNA INOM EU</i>	16
YTTRANDEFRIHETENS VÄRDE	18
EN RÄTTSPOLITIK FÖR DET ÖPPNA SAMHÄLLET	19
<i>NYA INITIATIV MOT UNGDOMSBROTTLIGHET</i>	20
<i>RÄTTSTRYGGHET MED INDIVIDEN I CENTRUM</i>	21
<i>BARN ÄR SÄRSKILT UTSATTA</i>	24
<i>MED EN EFFEKTIV ORGANISATION NÅR VI RESULTAT</i>	24
<i>FÖRHINDRA KRIMINELLA GRUPPERS ETABLERING I SAMHÄLLET</i>	25
<i>ATT BEGÅ BROTT SKA INTE LÖNA SIG</i>	26
ÖVRIGT	27

INLEDNING – DET ÖPPNA OCH LIBERALA SAMHÄLLET

Centerpartiet vill ha ett öppet och liberalt samhälle där varje människa är fri att fatta sina egna beslut och förverkliga sina drömmar. I vårt öppna samhälle är människan utgångspunkten, inte staten. Vi måste alltid vara beredda att stå upp för öppenheten och motarbeta alla former av inskränkthet, förmynderi och slutenhet. Alliansregeringen har tagit viktiga steg på vägen mot ett friare, rättvisare och mer liberalt Sverige, men mycket arbete återstår.

Det öppna samhället bygger på ett demokratiskt styrelseskick som utgår från människan, möjlighet till ansvarsutkrävande, en fri debatt, rätt till självbestämmande, skydd mot godtycklig rättsskipning och en grundmurad respekt för mänskliga fri- och rättigheter. Det är först i ett öppet och fritt samhälle som människor kan känna verklig trygghet. Det är i fria och självständiga individer som öppenhet börjar. Om man däremot minskar människors frihet och egenmakt, leder det till ökat beroende och mer slutenhet. Därför vill vi, genom att skapa möjligheter och riva hinder, göra det lättare för var och en att utforma sitt liv efter egna önskemål.

Centerpartiets tro på människan, hennes förmåga och okränkbara frihet innebär att allas lika rätt och värde är en grundbult i vår politik och livssyn. Vi ser varje människa som den hon är och vill vara, oavsett kön, religion, etnicitet, ålder eller sexuell läggning. Värnandet av de mänskliga fri- och rättigheterna står således i första rummet hos oss. Därför menar vi att de hot som förekommer mot det öppna samhället måste bekämpas med det öppna samhällets metoder, dvs. på ett rättssäkert sätt och med beaktande av människans privata sfär. Endast på så sätt kan drömmen om det öppna samhället där den enskilda människan är utgångspunkten bli verklighet.

Grundstenarna för det öppna samhället är många. I detta Öppenhetsprogram har vi valt att fokusera på några av dem. Vår utgångspunkt är alltid att du själv ska få styra över ditt liv. Därför vill Centerpartiet att demokratin ska utgå från dig som enskild individ. Därför vill vi att dina valmöjligheter inte ska begränsas av vilket kön du har. Därför vill vi tillförsäkra dig en privat sfär och möjlighet att uttrycka dina åsikter. Och därför, slutligen, vill vi att du ska leva i ett fritt och tryggt samhälle där brott förebyggs och beivras.

30 **DEMOKRATI OCH FEDERALISM – MÄNNISKAN ÄR GRUNDEN**

För Centerpartiet utgör den enskilda människan, tillsammans med andra människor, grunden för demokratin. Demokratins styrka är att den ger alla samma rätt att påverka de politiska besluten.

Demokratiska system kan utformas olika. Centerpartiet sätter människan i centrum, och
 35 målet är att ge henne ökat inflytande över sitt liv och sin vardag. Vi vill att medborgarna blir mer delaktiga och får ökad frihet. Grunden för det är att beslut fattas så nära medborgarna som möjligt. Vi brukar tala om ”köksbordsdemokrati”, vilket innebär att människor själva ska få bestämma om det som ligger dem nära.

DEMOKRATINS FÖRUTSÄTTNINGAR OCH SPELREGLER

40 Centerpartiet förespråkar en decentraliserad demokrati, med spelregler som förhindrar centralisering. När makt flyttas från den statliga nivån till regioner och kommuner får alla människor mer att säga till om. Därför berör regionalisering och lokalt självstyre oss alla.

För Centerpartiet går människor alltid före system – det är väljarna som ska bestämma, inte partierna. Därför vill vi att personvalsspärrarna tas bort. Det troliga är att även
 45 jämställdheten gynnas av detta. Direktvalda församlingar har i högre grad en jämnare maktfördelning mellan kvinnor och män än indirekt valda församlingar. Vi tycker också att det är viktigt att politiker på alla beslutsnivåer engagerar sig på andra arenor än politikens genom att ta uppdrag i närings- och föreningslivet, att träffa väljare osv. Det ger ett värdefullt utbyte för alla parter. (Motion 501)

50 Den enskilda väljarens intresse för politiken och beslutsfattandet på hemmaplan är en angelägen fråga för demokratins vitalitet. Många politiska församlingar känner idag att det är svårt att rekrytera människor som får ihop ett politiskt engagemang med det dagliga livspusslet. Centerpartiet vill inte försvåra denna problematik ännu mer genom att begränsa valbarheten i kommunala val. (Motion 502)

55 Förutom medborgarinflytande och delaktighet, vill Centerpartiet lyfta fram vikten av transparens och tydlighet för att ytterligare stärka demokratin. Vi vill reglera kampanjbidrag (fundraising) i politiska kampanjer genom ett system där partier och kandidater öppet redovisar givare och summa. Vi vill också reglera förhållandet mellan förtroendevald och

lobbyist, med tydliga krav på öppenhet och uppförandekoder. Sådana regelverk finns

60 exempelvis i Europaparlamentet och den amerikanska kongressen.

Centerpartiet vill:

- Ta bort personvalsspärrarna
- Reglera kampanjbidrag (fundraising) i politiska kampanjer genom ett system där partier och kandidater öppet redovisar givare och summa
- 65 • Reglera förhållandet mellan förtroendevald och lobbyist och ha tydliga krav på öppenhet och uppförandekoder

FEDERALISM – VÅR SYN PÅ DEMOKRATI

Centerpartiet vill att Sverige och EU ska styras enligt federalismens principer. Med

70 federalism menas att makten är uppdelad på olika nivåer och att delegering sker underifrån och upp. Underifrånperspektivet bygger på ett starkt självbestämmande där endast de frågor som inte kan lösas av den enskilda människan går vidare till kommunen, regionen, staten eller EU. Vilka frågor som går vidare till en högre nivå avgörs av de underliggande nivåerna. Kompetenserna kan både vara delade mellan olika nivåer eller exklusiva för en viss nivå.

75 Federalism innebär helt enkelt ”rätt beslut på rätt plats”.

Sex principer vägleder Centerpartiet för stärkt federalism:

1. Underifrånperspektiv. Beslut ska fattas så nära dem som berörs som möjligt.
2. En skriven konstitution. Det ska finnas tydliga regler för maktindelning, beslutsnivåers kompetens och till skydd för individuella fri- och rättigheter.
- 80 3. Självstyrande enheter med tydliga ansvarsbefogenheter.
4. Beslutsmyndighet ska motsvaras av beskattningsrätt för de egna angelägenheterna.
5. Det ska för varje beslutsnivå finnas direkta band mellan medborgarna och lagstiftarna. Det bör alltså förekomma direkta val till någon politisk instans på varje nivå.
- 85 6. Samarbete mellan självstyrande enheter, liksom samarbete mellan olika nivåer på frivillig grund, ska underlättas.

Vi ser vägen mot ett federalt Sverige som en resa med två etapper – regionaliseringen och slutmålet, federalismen.

Regionaliseringen av Sverige – samverkan, mångfald och utvecklingskraft

- 90 Ansvarskommitténs uppdrag var att se över strukturen och uppgiftsfördelningen inom samhällsorganisationen. Kommittén konstaterade 2007 att behovet av en fungerande regional nivå har ökat och att en ny regional samhällsorganisation med tydligare roller och uppgiftsfördelning borde upprättas. Centerpartiet ser Ansvarskommitténs förslag som ett första viktigt steg mot den regionalisering av Sverige som vi länge eftersträvat.
- 95 Alliansregeringens överenskommelse i regionfrågan i februari 2009 var en historisk framgång för Centerpartiet. Den innebär att Sverige framöver ska ha tre direktvalda politiska beslutsorgan med beskattningsrätt: staten, regioner och kommuner. Härigenom kan regionaliseringen ta fart på allvar – den största förändringen av samhällsorganisationen sedan 1600-talet.
- 100 Livskraftiga regioner underlättar för medborgare, näringsliv och samhälle att ta tillvara sina möjligheter och att samverka med varandra. Den nationella nivåns ansvar är att se till att en ny regionindelning skapar bästa möjliga förutsättningar för demokrati, tillväxt och utvecklingskraft i alla delar av Sverige. Regioner måste få se olika ut och ska därför växa fram underifrån, på eget initiativ. Genom att ge regionerna större frihet skapas mångfald,
- 105 som bättre tar tillvara den potential som finns i varje region. På så sätt kan en mer sammanhållen tillväxt- och utvecklingspolitik formas. Varje region ska ha möjlighet att utifrån sina överväganden fatta beslut om hur man vill stödja den regionala utvecklingen och inom vilka områden. Under den kommande mandatperioden krävs samtal som leder till väl uttänkta strategier kring hur regionfrågan ska hanteras och ytterligare konkretiseras.
- 110 Centerpartiet vill ha starka regioner som har direktvalda organ med egen beskattningsrätt. Regionerna ska själva, eller i samverkan med stat och/eller kommunerna, kunna ansvara för regional utveckling, hälso- och sjukvård, närings- och arbetsmarknadspolitik, infrastruktur och kollektivtrafik, kultur, högre utbildning och regionala miljömål. Vi menar att det inom dessa områden finns tydliga mervärden med ett regionalt ansvarstagande. Efterhand som det
- 115 regionala Sverige växer fram finns det anledning att utreda vilka ytterligare uppgifter som bör flyttas från nationell nivå till regionerna för att på så sätt komma närmare medborgarna.
- Regionaliseringen av Sverige sätter fokus på behovet att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan de olika beslutsnivåerna. Det är inte minst viktigt för medborgarnas möjligheter att ställa krav och utkräva ansvar av beslutande politiker. I linje med detta anser Centerpartiet

120 att det kommunala och regionala självstyret måste grundlagsskyddas. Samtidigt vill vi ge kommuner och regioner en möjlighet att påverka och förändra lagförslag som inkräktar på deras kompetensområde. Det kan t.ex. ske genom att en majoritet av regionerna och kommunerna ska kunna begära omprövning av förslaget om de anser att beslutet inte har tagits på lägsta möjliga effektiva nivå.¹

125 Vi har flera förslag som syftar till att tydliggöra och effektivisera styrning och samordning mellan de olika beslutsnivåerna i samhället. Till att börja med menar vi att den statliga styrningen av underliggande nivåer endast ska kunna ske genom lag och förordning. Användningen av andra styrformer, t.ex. allmänna råd, ska därmed upphöra. Vidare förespråkar vi en ordning för regelbundet återkommande samråd mellan staten och den kommunala sektorn om aktuella frågor som rör regioner och kommuner. Denna ordning ska vara fastställd i lag.

Grundlagsutredningen avslutade sitt arbete under 2008, och förändringsförslagen till en reformerad grundlag kommer att beredas 2009. Centerpartiet står bakom de förslag som har lagts, trots att stora och viktiga konstitutionella reformer saknas som exempelvis inrättande av en författningsdomstol och ett personvalssystem utan spärrar. Vi är nöjda med förslaget om ett nytt, eget kapitel för kommunal demokrati i grundlagsförslaget, men hade velat gå längre i substans. Vi vill t.ex. reformera kommunallagen så att större frihet ges till kommuner att själva bestämma sina styrformer. Det kan ske genom att kommuner inte måste utse en kommunstyrelse utan att det fullmäktige som väljs också kan utgöra kommunstyrelse. Kommunerna ska också kunna utse borgmästare i direkta val eller fatta beslut om majoritetsstyre. Därmed kan styrelseskicket anpassas till de lokala förutsättningarna. Enligt Grundlagsutredningens förslag ska en kommun också, under vissa villkor, ha möjlighet att utlysa extraval mellan de ordinarie valen. Det kan t.ex. vara nödvändigt för att komma tillrätta med oklara majoritetsförhållanden.

¹ Detta följer samma modell som den s.k. subsidiaritetskontrollen i Lissabonfördraget, där en majoritet av de nationella parlamenten kan begära att EU-kommissionen omprövar ett lagförslag om de anser att beslutet inte har tagits på lägsta möjliga effektiva nivå.

145

Centerpartiet vill:

150

155

160

- Att Sverige framöver ska ha tre direktvalda politiska beslutsorgan med egen beskattningsrätt: staten, regioner och kommuner
- Bejaka bildandet av starka regioner som växer fram underifrån
- Att de folkvalda regionerna själva, eller i samverkan med stat och/eller kommunerna, ska ansvara för regional utveckling, hälso- och sjukvård, närings- och arbetsmarknadspolitik, infrastruktur och kollektivtrafik, kultur, högre utbildning och regionala miljömål
- Utredda vilka ytterligare uppgifter som bör flyttas från nationell nivå till regionerna
- Att varje region ska ha möjlighet att utifrån sina överväganden fatta beslut om hur man vill stödja den regionala utvecklingen och inom vilka områden
- Grundlagsskydda det kommunala och regionala självstyret
- Ge kommuner och regioner en möjlighet att påverka och förändra lagförslag som inkräktar på deras kompetensområde
- Att den statliga styrningen av underliggande nivåer endast ska kunna ske genom lag och förordning
- Reformera kommunallagen så att större frihet ges till kommuner att själva bestämma sina styrformer

Det federala Sverige – människors egenmakt och rättigheter i centrum

165

I ett federalt styrelseskick krävs att de regionala folkvalda kan påverka den statliga lagstiftningen om regionerna. Därför behövs mekanismer som gör att den nationella nivåns önskan om centralisering kan bromsas. Centerpartiet vill att riksdagen ska ha två kammare, där den nya kammaren representerar regionerna. På så sätt får regionerna reella möjligheter att föra och hävda sin talan och självstyret stärks.

170

För att fullborda maktdelningen, där medborgarna har den verkliga makten, krävs en förändring i grundlagen som återspeglar federalismens strukturer. Genom en lag där det klart och tydligt framgår vilka kompetensområden kommunerna, regionerna respektive den centrala makten har, kan federalism tillämpas i praktiken. Centerpartiet bejakar den s.k. asymmetriska federalismen, som innebär att kommuner och regioner har olika grad av frihet och ansvar. Då kan varje kommun och region själv bestämma vilka områden man vill ha exklusiv eller delad kompetens på. Ett sådant system är en naturlig följd av vår syn att samhället byggs underifrån och upp.

En författningsdomstol är en väsentlig del i en federal konstitution. Genom denna domstol kan medborgarna utkräva ansvar med utgångspunkt i de grundläggande fri- och rättigheter i regeringsformens andra kapitel. En författningsdomstol skulle effektivisera processen för medborgarna att få sina rättigheter prövade, vilket är positivt både för den enskilda människan och för rättstryggheten generellt. Att detta har stor praktisk betydelse visas inte minst genom att länder som Tyskland och Spanien, som har författningsdomstolar, har jämförbart färre mål i Europadomstolen för mänskliga rättigheter än vad t.ex. Sverige har. I en författningsdomstol skulle även kommuner och regioner ha möjlighet att föra sin talan om överliggande nivå inkräktar på deras kompetensområden.

Centerpartiet vill:

- Att Sverige ska styras enligt federalismens principer
- Inrätta två kammare i Sveriges riksdag där regionerna får ett direkt medinflytande genom den första kammaren
- Införa en lag där det tydligt framgår vilka kompetensområden kommunerna, regionerna respektive den centrala makten har
- Inrätta en författningsdomstol
- Att medborgarna ska kunna utkräva ansvar med utgångspunkt i de grundläggande fri- och rättigheterna i regeringsformens andra kapitel

JÄMSTÄLLDHET – ALLA MÄNNISKORS LIKA FRI- OCH RÄTTIGHETER

I ett liberalt och öppet samhälle är alla individer lika mycket värda, med samma fri- och rättigheter. Liberal feminism innebär frihet för kvinna såväl som man att göra sina egna val. Lika villkor för kvinnor och män ger båda könen samma möjlighet till inflytande och att bestämma över sitt eget liv.

I ett jämställt samhälle ska alla människor fritt kunna forma sina liv oavsett könstillhörighet. Det handlar om delad makt och delat inflytande. Ett jämställt samhälle förutsätter ekonomisk självständighet och delat ägande. Jämställdhet är ett gemensamt ansvar. Lagar och förordningar är inte lösningar på alla problem. Jämställdhet handlar lika mycket om den enskilda individens ansvar. Ska vi lyckas med målet om ett jämställt samhälle krävs därmed ett arbete på flera plan, alltifrån hur vi som individer agerar till vilka politiska beslut som fattas och hur myndigheter agerar.

På de flesta av livets områden har kvinnor mindre makt och möjligheter än vad män har.

Fortfarande tjänar män mer än kvinnor. Fortfarande startar fler män än kvinnor företag.

- 210 Fortfarande är det kvinnorna som utför den största delen av det obetalda arbetet i hemmet och tar störst ansvar för barnen. Fortfarande diskrimineras många kvinnor, enbart på grund av sitt kön, och fortfarande finns det män som slår kvinnor. Allt detta är tecken på ett samhälle där mannen i många avseenden fortfarande är överordnad kvinnan. Dessa strukturer vill vi förändra så att varje enskild individ kan forma sitt liv oberoende av kön.
- 215 Jämställdhet ska prägla alla områden; ekonomi, inflytande i samhället, utbildning, hälsa, löner, arbetsmarknad, ansvar för hem och barn, möjlighet att starta och driva företag och frihet från könsrelaterat våld.

Att öka kvinnors ekonomiska inflytande är den faktor som har störst betydelse och påverkan på den jämställdhetspolitiska utvecklingen. Om kvinnor och män ska ha samma inflytande

- 220 över de ekonomiska tillgångarna måste kvinnor och män finnas jämnt representerade inom alla samhällsområden på olika beslutsnivåer, såväl i ledningen för det offentliga som i näringslivet. Mångfald och olika kompetenser behövs för att få ett bredare beslutsunderlag i olika samhällsfrågor och för att nå ett bättre samhälle. Med fler kvinnor som startar och driver företag får vi en starkare ekonomisk utveckling, men det har även effekten att fler
- 225 kvinnor skapar, och deltar i, de informella nätverken från vilka styrelseledamöter, VD:ar och ordföranden rekryteras.

Sverige behöver ett skattesystem som skapar förutsättningar för minskade inkomstskillnader mellan könen. Under mandatperioden har Alliansregeringen infört jobbavdraget och

- påbörjat en inkomstskattereform som gör att det lönar det sig bättre, framför allt för låg –
- 230 och medelinkomsttagare, att arbeta mer och att gå från deltid till heltid. Det är också i dessa inkomstskikt som kvinnor dominerar. Centerpartiet vill ytterligare stärka arbetslinjen i skattesystemet och skapa ett system som bättre premierar utbildning och livslångt lärande, samt arbete och företagande. (Se vidare område 1)

Centerpartiet vill införa ett jämställdhetsmål som ökar kvinnors inflytande i hela samhället:

- 235 Lika löner för lika arbete, jämställdhet i de statliga och börsbolagens styrelser samt jämställdhet på alla politiska nivåer ska vara uppnått år 2020. För att kunna bedöma de jämställdhetspolitiska effekterna av de fattade besluten föreslår vi att kommuner, landsting, regioner och riksdag vidareutvecklar metoder och arbetssätt för hur jämställdhetsintegrering och genusanalyser ska kunna användas mer kontinuerligt och i betydligt större omfattning.

240 De politiska beslutsfattarna har en skyldighet att agera förebild och därmed se till att den politiska makten fördelas jämt mellan kvinnor och män på alla nivåer. Centerpartiet vill därför uppmana kommuner, landsting och regioner att skriva under och följa de europeiska kommun- och regionförbundens deklaration för jämställdhet på lokal och regional nivå.² De politiska beslutsfattarna har även ett stort ansvar för att ta till vara den kunskap och

245 forskning som finns på jämställdhetsområdet. Det senaste årtiondets uppbyggnad av en stark akademisk infrastruktur ska användas som grund i det politiska jämställdhetsarbetet, genom att regeringen tillsätter ett vetenskapligt råd för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. Rådets uppgift blir att, utifrån vetenskaplig grund, vara regeringen behjälplig i arbetet att stärka kvinnors inflytande på arbetsmarknaden och i näringslivet. Genom att dra

250 nytta av kunskap och forskning, synliggöra ojämställda mönster och strukturer, öka kunskapen och kännedomen om hur jämställdheten utvecklas samt bidra till analyser och utvärdera effekterna av den förda politiken, blir rådet ett viktigt redskap.

En viktig utgångspunkt för Centerpartiets politik är att hitta lösningar som på ett strukturellt plan stimulerar och belönar jämställdhet inom alla områden. Det ska vara enkelt och

255 självklart för oss att agera jämställt. Alliansregeringen har redan presenterat ett antal åtgärder, som exempelvis jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen och sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagare, som alla eftersträvar en ökad frihet för kvinnor. Vår utgångspunkt är att vidareutveckla detta arbetssätt och hitta ytterligare ekonomiska stimulans- och incitamentsåtgärder.

260 Övriga jämställdhetspolitiska förslag hanteras inom ramen för respektive område.

² CEMR *Council for European Municipalities and Regions* är de europeiska kommun och regionförbundens samarbetsorganisation. Deklarationen *The European Charter for Equality of Women and Men in Local life* är en deklaration för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå.

Centerpartiet vill:

- Införa ett övergripande jämställdhetsmål för att öka kvinnors inflytande i hela samhället: Lika löner för kvinnor och män, jämställdhet i de statliga och börsbolagens styrelser samt jämställdhet på alla politiska nivåer ska vara uppnått år 2020
- Att kommuner, landsting, regioner och riksdag genomför genusanalyser för att kunna bedöma de jämställdhetspolitiska effekterna av den förda politiken
- Uppmana kommuner, landsting och regioner att skriva under och följa de europeiska kommun- och regionförbundens deklaration för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå
- Att regeringen inrättar ett vetenskapligt råd för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet
- De jämställdhetspolitiska åtgärderna ska skapa ekonomiska incitament och uppmuntra till utvecklingen av ett jämställt samhälle

RÄTTEN TILL PERSONLIG INTEGRITET

Medborgarens rätt till personlig integritet är grundläggande i ett liberalt samhälle och för människors möjlighet att leva sina liv i frihet. Centerpartiet eftersträvar ett samhälle där människor vågar vara öppna. Vi är övertygade om att öppenhet föder öppenhet.

Kränkningar av den enskildes personliga integritet ger effekter i motsatt riktning och innebär en negativ spiral som för oss allt längre från det öppna, fria samhälle vi eftersträvar.

Därför är det oroande att den grundläggande mänskliga rättigheten till personlig integritet behandlats så styvmoderligt. Blir den personliga integriteten för inskränkt begränsas förutsättningarna för det demokratiska samhället. Den intensiva integritetsdebatt som förts de senaste åren inger dock hopp: Allt fler börjar nu förstå hur viktiga frågorna är.

Dagens snabba teknikutveckling är mycket positiv, men medför samtidigt att nya sätt att kartlägga och övervaka blir möjliga, både för stater, företag och enskilda individer. Övervakningskameror med automatisk ansiktsgenkänning, flygplatsscannern som ser igenom personers kläder och RFID-teknik³ är bara några exempel. I avvägningen mellan integritet å ena sidan och säkerhetsintressen eller starka ekonomiska intressen å andra sidan,

³ Radio Frequency IDentification. En teknik som används för att läsa information på avstånd. Det sker genom att en läsare sänder en signal som gör att information i en liten minnesbärande enhet skickas till läsaren. Tekniken kan medföra integritetsproblem.

290 har balansen systematiskt förskjutits till integritetens nackdel. Centerpartiet anser att det är nödvändigt att förstärka integritetsskyddet. Den politiska utmaningen är att finna en balanspunkt som stärker integritetsintresset i förhållande till kommersialism och övervakningsiver.

Ett ytterligare dilemma uppstår när integritetsaspekter konkurrerar med andra
 295 demokratiska värden, det vill säga när två rättigheter står mot varandra. I det öppna samhället är den personliga integriteten lika nödvändig och angelägen som exempelvis möjligheten att få uttrycka sin åsikt, även om den är misshaglig för vissa. Dilemmat kan också illustreras av att rätten att söka information inte i för stor utsträckning får inskränkas, även om det i vissa fall innebär att någon samlar information om en annan person som kan
 300 anses känslig. Den verkligt svåra utmaningen ligger i att hitta rätt balans mellan motstående, men var för sig legitima, intressen.

Avvägningens svårigheter illustreras tydligt i FRA-frågan, där rikets och medborgarnas säkerhet vägdes mot skyddet för människors integritet. Efter en omfattande debatt nåddes slutligen en lösning som vi anser vara acceptabel ur såväl integritets- som säkerhetssynpunkt.
 305 I de fall när Europasamarbetet förbinder oss att införa lagstiftning som innebär integritetsintrång, arbetar Centerpartiet för att integritetsaspekterna i så stor utsträckning som möjligt tillgodoses. Därför har vi exempelvis krävt att datalagringsdirektivet införs med kortast möjliga lagringstid. Vi har också kämpat för att IPRED-lagen inte ska innebära oproportionerliga intrång i den personliga integriteten. (Motion 503)

310 ***Stärk rätten till personlig integritet***

Integritetsskyddskommitténs omfattande arbete visar tydligt att integritetsskyddet värderats lågt eller inte beaktats alls i svensk lagstiftning. För att rätta till detta systemfel vill Centerpartiet införa en ny grundlagsbestämmelse till skydd för personlig integritet, som därmed får ett självständigt och rättmätigt värde i svensk grundlag. Då blir en genomgående
 315 proportionalitetsbedömning naturlig för varje lagförslag.

Vidare vill Centerpartiet samla väsentlig integritetsskyddande lagstiftning i en balk – Integritetsbalken. Den ska grundas i varje individs rätt till sig själv och sin privata sfär. Vår bedömning är att skapandet av en sådan balk leder till en rad positiva effekter, såsom en bättre överblick för den enskilde av de integritetsskyddande lagstiftningarna, en mer samlad
 320 tillämpning av lagarnas integritetsprinciper och en ökad stimulans för forskning på området.

Personuppgiftslagen och sekretesslagen är exempel på lagar som skulle kunna vara del av balken. Inrättandet av en integritetsbalk bör ske med respekt för att det i vissa lägen inte är lämpligt att bryta ut integritetsskyddande regler ur redan existerande lagar. (Motion 504)

Vi vill också ha ett mer effektivt rättsmedel vid kränkningar som begås av det allmänna vid myndighetsutövning gentemot enskilda människor. Det bör ske genom att i lagstiftning bekräfta den praxis Högsta domstolen utvecklat de senaste åren. Den enskilde ska kunna kräva ersättning då det allmänna allvarligt kränkt dennes integritet, även om inget brott begåtts från det allmännas sida. Även den författningsdomstol Centerpartiet föreslår skulle aktivt bidra till att skyddet för integriteten stärks.

Inte minst på Internet är integritetsfrågorna viktiga. Centerpartiet försvarar tanken att det ska vara möjligt att vara anonym på Internet genom krypterings- och anonymiseringstjänster. Internet ska vara ett område där den enskilde anonymt kan agera, exempelvis uttrycka sina åsikter, söka information och interagera med andra människor.

Centerpartiet vill:

- Vara en aktiv aktör i Sverige och i EU mot integritetskränkande lagstiftning och stå för frihet, integritet och öppenhet
- Grundlagsskydda rätten till integritet i regeringsformen
- Införa en Integritetsbalk där integritetsskyddande lagstiftning samlas
- Införa en skadeståndsskyldighet när staten allvarligt kränkt någons personliga integritet
- Slå vakt om rätten att vara anonym på Internet

DEN MEDBORGERLIGA OCH DEN PRIVATA DIMENSIONEN AV INTEGRITET

Integritetsfrågorna har många bottnar. De kan delas upp i förhållandet mellan individ och stat, den medborgerliga dimensionen, och i förhållandet mellan individer, den privata dimensionen. Exempel på frågor inom den medborgerliga dimensionen är FRA-frågan, trafikdatalagring och polisens användning av PKU-registret, medan kränkningar över Internet och smygfotoografering är exempel på frågor inom den privata dimensionen. Centerpartiet anser att de största riskerna för människors fri- och rättigheter finns inom området som vi kallar den medborgerliga dimensionen.

350 ***Den medborgerliga dimensionen – förhållanden mellan individ och stat***

Det öppna samhället vi vill leva i skapas inte genom att i en ständig jakt på större säkerhet övervaka medborgare. I vissa lägen kan övervakning vara rationellt; det främsta exemplet är kanske att vidta effektiva åtgärder mot brottslighet. Den stora risken är att staten i för stor utsträckning ger efter för intressen att övervaka och kontrollera sina medborgare.

355 Centerpartiet eftersträvar det omvända perspektivet: Det är medborgarna som ska kontrollera och övervaka staten!

För att det ska vara acceptabelt med inskränkningar i integriteten måste skälen vara mycket starka. Kraftfulla och effektiva rättssäkerhetsskydd måste finnas på plats, liksom löpande kontroll och utvärdering av verksamheten. Visar det sig att den tänkta samhällsnyttan inte
360 motiverar inskränkningen i den privata sfären ska verksamheten avbrytas. När signalspaningslagen utvärderas vid en kontrollstation år 2011 är det naturligt att en sådan bedömning görs.

En av de största riskerna med integritetskänslig informationsinsamling är att den information som ursprungligen samlats in för ett ändamål senare börjar användas för ett
365 annat ändamål, s.k. ändamålsglidning. Ett klassiskt exempel är PKU-registret, där databasen upprättades för medicinsk forskning, men där starka intressen kräver att användningsområdet vidgas med hänvisning till allmänintresset. Centerpartiet anser att PKU-registret inte ska kunna användas för brottsbekämpande ändamål.

Det är en brist att Sverige saknar en stark offentlig aktör som kan ta ett helhetsgrepp när det
370 gäller skyddet för den enskildes privatliv och rätten till personlig integritet. Därför vill vi inrätta en särskild Integritetsombudsman. Vårt förslag är att Datainspektionen får ett utökat mandat samt i och med den nya funktionen ändrar namn till Integritetsombudsmannen.

Den privata dimensionen – förhållanden mellan individer

Centerpartiet strävar efter ett öppet samhälle präglat av liberala värderingar. Där är respekt
375 för den enskildes rätt till personlig integritet central, också i förhållanden mellan individer. Den privata dimensionen av integriteten handlar i stor utsträckning om vardagens villkor, om tryggheten och samspelet människor emellan. Det handlar om att man som privatperson inte ska behöva utsättas för att i smyg fotograferas i duschen eller filmas omedvetet i hemmet och bli utlagd på Internet. Vi vill därför införa ett lagstadgat förbud mot att utan personens
380 samtycke smygfotografera denne i privata rum.

Integriteten hotas också av kommersiella aktörer. Företag samlar nu in mer och mer information om var och en av oss: våra inköpsmönster, hur vi surfar på Internet, våra resvanor etc. Företagens skäl är ofta var för sig oproblematiska. Men om, i det enskilda fallet banal, information från flera källor samkörs blir läget ett helt annat. Då blir det möjligt att

385 kartlägga oss som individer och risken för integritetskränkning ökar dramatiskt.

Centerpartiet vill starta en dialog med näringslivet om att upprätta etiska regler kring hur våra digitala fotspår ska få hanteras av företag.

Strävan att skydda integriteten får samtidigt inte gå alltför långt. Då görs det öppna samhället en otjänst och riskerar att slutas. Teknikutvecklingen har inneburit att det nu är

390 lättare än någonsin att samla in information och uttrycka åsikter. Därmed ställs viktiga frågor på sin spets: Vilken information ska man som privatperson tillåtas samla in om andra människor? På vilket sätt får man uttrycka sig om andra människor över Internet?

Exemplen kan mångfaldigas. Balansgången är svår.

Utmaningarna slutar inte där. Det gäller att hitta ett läge – en avvägning mellan olika hänsyn

395 - som kan accepteras av de allra flesta i ett samhälle, inte bara av dem som för närvarande sitter vid makten. Centerpartiet anser att det är särskilt angeläget att beslutsfattare, inte minst vi själva, blir bättre på att fånga upp unga personers åsikter om integritet och öppenhet.

Centerpartiet vill:

- PKU-registret ska endast få användas för forskningsändamål
- Omvandla Datainspektionen till en Integritetsombudsman
- Införa ett förbud mot att utan samtycke smygfotoamera människor i privata rum
- Starta en dialog med näringslivet om att upprätta etiska regler kring hur våra digitala fotspår ska få hanteras av företag

405 **MOT FRAMTIDENS UPPHOVSRÄTT**

Centerpartiet anser att upphovsrätten är i stort behov av en omfattande översyn. Den måste anpassas till dagens verklighet med en kunskapsbaserad ekonomi och inte bli ifrånsprungen av den tekniska utvecklingen. Dagens upphovsrätt riskerar också att bidra till att vi inte till fullo kan dra nytta av tekniken för att skapa nya verk genom att bygga vidare på gamla.

410 Det har blivit lätt att kopiera och sprida upphovsrättsskyddat material. I försöken att stävja utvecklingen är vår bedömning att skyddet av upphovsrätten generellt sett värderats för högt i förhållande till skyddet av den personliga integriteten.

Centerpartiet föreslår att en utredning tillsätts med uppdrag att se över hur framtidens upphovsrätt kan utformas. Särskilt angeläget är att belysa frågor kring hur en lämplig balans
415 skapas mellan användarnas intressen å ena sidan och upphovsrättsinnehavares intressen å andra sidan. Utredningen ska analysera vilken rättsordning som främjar mesta möjliga kreativitet, skapande och innovation. Upphovsrätsfrågan bör även ses som en näringspolitisk fråga, och dess äganderättsperspektiv måste uppmärksammas.

Det är olyckligt att förhandlingar inletts om ett nytt internationellt avtal, ACTA⁴, innan den
420 övergripande analys vi efterfrågar genomförts. Centerpartiet anser att förhandlingarna ska föras i så stor öppenhet som möjligt.

Centerpartiet vill:

- Tillsätta en Upphovsrättsutredning som ska komma med förslag på hur framtidens upphovsrätt kan utformas

425

DRIV INTEGRITETSFRÅGORNA INOM EU

Integritetsfrågorna stannar inte vid landets gränser. Minst lika viktigt som att agera på den nationella arenan är att driva integritetsfrågorna inom EU. Centerpartiet har identifierat ett flertal sätt att stärka skyddet för mänskliga rättigheter och integritet. Idag finns två EU-
430 institutioner med uppdrag att värna individens rättigheter – Europeiska Ombudsmannen och Europeiska Datatillsynsmannen (som värnar skyddet av personuppgifter). Vi vill ersätta dessa med en stark Ombudsmannafunktion som har hela rättighetsstadgan som sitt ansvarsområde. Ombudsmannens viktigaste uppgift ska vara att se till att EU följer Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och inte beslutar om
435 integritetskränkande förordningar, direktiv och andra rättsakter.

Till den Europeiska Ombudsmannen för mänskliga rättigheter och integritetsskydd bör en särskild Integritetsskyddskommitté, bestående av representanter från medlemsländerna,

⁴ Anti-Counterfeiting Trade Agreement. Ett internationellt handelsavtal mot varumärkesförfalskning mellan bl.a. USA, Kanada, Japan och EU. Syftet är att skapa ett avtal som stärker efterlevnaden av immaterialrättsliga lagar.

knytas. Centerpartiet vill att kommittén ska ha befogenheter att stoppa lagförslag och återremittera dem till kommissionen för omprövning, vid oproportionerliga kränkningar av människans frihet och privata sfär. Ett sådant förstärkt mandat ger framför allt juridisk tyngd och verklig beslutsmyndighet åt ombudsmannaämbetet. Målet är att när Lissabonfördraget träder ikraft driva på för att EU ska anslutas till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. (Motion 803)

Med dessa funktioner på plats tror vi att de senaste årens utveckling hade sett annorlunda ut. Direktiven om IPRED⁵ och trafikdatalagring hade granskats hårdare, liksom överföring av uppgifter om flygresenärer till USA genom det s.k. Passenger Name Record. Centerpartiet och Sverige har arbetat för att få detta avtal så begränsat som möjligt vad gäller såväl lagringstider som vilka uppgifter som ska omfattas. Samma sak driver Centerpartiet och Sverige avseende det förslag om ett europeiskt PNR som nu förhandlas i EU. För att förslaget ska vara acceptabelt måste nyttan överväga integritetsintrången – en ordentlig proportionalitetsbedömning är nödvändig.

En viktig fråga för Centerpartiet är att inom EU slå vakt om den s.k. Mere Conduit-principen. Den innebär att de som endast tillhandahåller infrastrukturen för överföring av innehåll inte ska kunna göras ansvariga för innehållet i den information de för över.

Centerpartiet vill:

- Ersätta Europeiska Ombudsmannen och Europeiska Datatillsynsmannen med en stark ombudsmannafunktion som har hela rättighetsstadgan som sitt ansvarsområde
- Knyta en särskild Integritetsskyddskommitté till den Europeiska Ombudsmannen för mänskliga rättigheter och integritetsskydd
- När Lissabonfördraget träder ikraft bör målet vara att arbeta för att EU ansluter sig till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna
- Inom EU slå vakt om principen att de som endast tillhandahåller infrastrukturen för överföring av innehåll inte ska kunna göras ansvariga för innehållet i den information de för över

⁵ Intellectual Property Rights Enforcement Directive (svenska: civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område). Direktivets syfte är att närma medlemsstaternas lagstiftningar till varandra när det gäller säkerställandet av skyddet för immateriella rättigheter för att på så sätt uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden.

465 **YTTRANDEFRIHETENS VÄRDE**

Yttrandefrihet är en av demokratins grundvalar. Alla människor ska ha rätt att få uttrycka sin mening, även åsikter som av samhället uppfattas som obekväma eller felaktiga, och som andra individer uppfattar som rena dumheter. I ett demokratiskt samhälle måste idéer och uppfattningar få brytas mot varandra.

- 470 Sverige har en unikt lång tradition av grundlagsskyddad yttrandefrihet. Det är något att vara stolta över. För att garantera en fortsatt stark yttrandefrihet vill Centerpartiet anpassa lagstiftningen till ett modernt samhälle. Idag avgör tekniken som bär ett yttrande om det skyddas av grundlagen eller inte. På grund av dagens snabba teknikutveckling är det en ordning som är otillfredsställande. Flera alternativa lösningar finns. Det förändringsförslag
- 475 vi anser vara mest intressant är att låta syftet med yttrandet avgöra om det ska få grundlagsskydd eller inte.

Men det finns fler saker som bör förändras. Idag skyddas traditionell media som tv och tidningar av våra grundlagar, men inte per automatik nya och viktiga medier som exempelvis bloggar. Centerpartiet vill stärka yttrandefrihetsskyddet för dessa nya medier.

- 480 Sverige är ett öppet land när man ser till vår offentliga förvaltning. Som medborgare finns det stora möjligheter att ta del av information, men även att som anställd lämna information till media. Detta meddelarskydd spelar en viktig roll i vårt öppna samhälle. Principen ska vara att där offentlighetsprincipen råder ska även meddelarskyddet finnas. Det bör alltså inte utsträckas till anställda inom den privata sektorn. (Motion 505)

- 485 Censur rimmar illa med liberala värderingar om yttrandefrihet och ett demokratiskt styrelseskick. Vi vill därför avskaffa filmcensuren, och även Statens Biografbyrå. Branschen själv bör få i uppgift att sätta åldersgränser.

Yttrandefrihet på Internet

- Internet innebär enorma möjligheter för människor att kommunicera med andra och
- 490 uttrycka sina åsikter. Demokratiseringspotentialen detta för med sig är även den enorm. För vissa maktbärande är de nya möjligheterna ett hot. Auktoritära regimer vill begränsa möjligheterna för deras medborgare att säga vad de tycker och ta del av det hav av information som finns tillgängligt bara ett musklick bort. Sverige har en mycket viktig internationell roll som stark förespråkare för yttrandefrihet och ett censurerat Internet.

495 Samtidigt finns oroväckande tecken också i den utveckling som pågår i demokratiska länder. Filtrering av information på Internet, i realiteten censurering, verkar vinna mark. I undantagsfall kan filtrering vara nödvändig, som för att hindra spridning av barnpornografi. Men Centerpartiet tar kraftfullt avstånd från staters försök, antingen via lag eller via uppmaning till operatörer, att med hänvisning till t.ex. moraliska motiv begränsa tillgången till viss sorts information.

Centerpartiet vill:

- Anpassa lagstiftningen för tryck- och yttrandefrihet till vårt moderna samhälle
- Stärka det yttrandefrihetsrättsliga skyddet för svenska bloggar och sociala medier
- Avskaffa filmcensuren
- Motverka censurering på Internet

EN RÄTTSPOLITIK FÖR DET ÖPPNA SAMHÄLLET

En viktig grund för att skapa trygghet och öppenhet i vårt samhälle är att brott inte begås. Därför är brottsförebyggande arbete en hörnsten i det moderna samhället. Grov organiserad brottslighet hotar det öppna samhället och riskerar att skada tilltron till samhällets förmåga att skydda sina medborgare och deras grundläggande rättigheter. Även den mindre grova men dock så allvarliga vardagsbrottsligheten utgör kränkningar av vår person och måste stävas.

Det behövs ett effektivt brottsförebyggande arbete och en effektiv brottsbekämpning som inom ramen för en mer aktiv rättspolitik fokuserar på behovet av ökad rättssäkerhet och stöd till brottsoffer. För att uppnå detta krävs ett tydligt politiskt ledarskap i Sverige, inom EU och internationellt.

För att samhällets insatser mot brottsligheten ska vara framgångsrika krävs ett effektivt och välfungerande rättsväsende. Vi måste därför i våra satsningar på rättsväsendet även ställa krav på åtgärder för att få ett mer effektivt resursutnyttjande och ett fungerande flöde genom hela rättskedjan.

Exempel på åtgärder för ett effektivt resursutnyttjande kan vara att se över vilka brott som i dag är kriminaliserade men som skulle kunna avkriminaliseras. Handlingar som idag utgör brott men som egentligen inte behöver vara kriminaliserade bör heller inte vara det. Det tar

525 resurser från rättsväsendet, vilka skulle kunna användas för att fokusera på att få bättre utredningar och ökade möjligheter till fällande domar inom prioriterade områden. Som ett led i detta arbete vill Centerpartiet även tillsätta en utredning med uppdrag att se över förutsättningarna för domstol att meddela tredsdom till att utöver civilrättsliga mål också omfatta brottmål. Inställda förhandlingar i brottmål är mycket kostsamma för rättsväsendet.

530 Resurser som i dag läggs på detta skulle istället kunna användas för att skapa ett effektivare rättsväsende med kortare ledtider.

Centerpartiet vill:

- Att kraftfulla och tydliga krav ställs på åtgärder för ett mer effektivt resursutnyttjande för myndigheterna inom rättsväsendet samt för rättskedjan som helhet
- 535 • Avkriminalisera handlingar som inte behöver vara kriminaliserade
- Utredda förutsättningarna att meddela tredsdom i brottmål

NYA INITIATIV MOT UNGDOMSBROTTSLIGHET

Tidiga och tydliga reaktioner från samhällets sida när ungdomar riskerar att hamna i brottslighet eller redan har begått brott är nödvändiga för att minska risken att ungdomar dras in i ett allt djupare kriminellt liv. Ett liv som också innebär minskade möjligheter att göra fria val över sitt eget liv. Ungdomar som utsätts för brott av jämnåriga måste uppleva att samhället ser allvarligt på dessa händelser och tydligt visar att de inte accepteras. För att stävja brottslighet bland ungdomar är det nödvändigt att brott där ungdomar är involverade

545 skyndsamt utreds av polisen och prioriteras i rättsprocessen.

För många ungdomar är alkohol inkörsporten till brott. Centerpartiet har på området identifierat ett par initiativ som har gett ett lyckat utfall. Kronobergspolisen har genom ungdomsgruppens arbete tagit fram handlingsplaner för hur dessa situationer ska hanteras; nolltolerans mot langning och förtäring av alkohol, direkt kontakt med föräldrarna, kontakt

550 mellan polisens ungdomsgrupp och socialförvaltningens ungdomsgrupp, möten med föräldrar till barn som omhändertagits berusade. Utvärderingar visar att tillgängligheten av alkohol för ungdomar har minskat betydligt, att misshandels- och skadegörelsebrotten har minskat i omfattning, att samarbetet med andra myndigheter har ökat, att omhändertagande av alkoholförgiftade ungdomar har minskat och att kännbara straff för langning och

555 påföljder för föräldrar som köpt ut alkohol till sina barn har ökat.

Socialtjänsten och polisen i Skärholmen har under 2008 intensifierat sitt samarbete genom en 24-timmarsregel för brottsmisstänkta ungdomar. Alla ungdomar som är misstänkta får inom 24 timmar från det att anmälan kommit in en kallelse till samtal med socialtjänst och polis.

Båda initiativen involverar förutom ungdomarna själva också deras föräldrar. Föräldrarna har ansvar för sina barn och det är därför nödvändigt att samhället tydligt visar vad som förväntas av föräldrarna. Dessutom är det viktigt att vi alla tar ett gemensamt ansvar för de barn som på grund av bl.a. sina hemförhållanden är utsatta i sin uppväxt.

Centerpartiet vill:

- Att brott där ungdomar är involverade ska utredas skyndsamt av polisen och prioriteras i rättsprocessen
- Tillämpa den s.k. Kronobergsmodellen i hela landet för att minska ungdomars konsumtion av alkohol och droger

RÄTTSTRYGGHET MED INDIVIDEN I CENTRUM

Sexualbrott utgör en grov kränkning av den utsatta individens integritet och person. Alla sexuella handlingar som inte bygger på samtycke ska vara kriminaliserade. Centerpartiet anser att lagstiftningen avseende våldtäktsbrott i linje härmed också måste förändras så att det blir möjligt att döma till våldtäkt i de fall sexköpare uppsåtligen köpt sex av tvångsprostituerad.

Människohandel är ett fruktansvärt brott som starkt strider mot våra grundläggande värderingar om alla människors lika värde. Människohandel för sexuella ändamål utgör en grov kränkning. Det samma gäller för tvångsgifte av en person mot hans eller hennes vilja. Här finns inga förmildrande omständigheter att hänvisa till, då brottsoffren fråntas möjlighet eller förutsättningar att råda över sin egen kropp och sitt eget liv. (Motion 810)

Lagstiftningen beträffande människohandel måste förändras. Som situationen är idag ska åklagaren bevisa att gärningsmannen använt otillbörliga medel för att tvinga vuxna personer till underkastelse. Centerpartiet vill genom att ta bort rekvisitet otillbörliga medel ge rättsväsendet långt vassare förutsättningar att få människohandlarna dömda för människohandelsbrott.

585 Spridningen av kränkande bilder på Internet av en annan person utan dennes medgivande
 utgör ett allvarligt övergrepp av den personens integritet. Centerpartiet anser att dessa
 övergrepp ska hänföras till brottsbalkens bestämmelser om ofredande och sexuellt ofredande.
 Bilder och filmer som sprids på Internet blir för alltid tillgängliga. För att markera brottets
 allvar bör den omständigheten att spridningen skett på Internet utgöra grund för att se
 590 brottet som grovt.

I detta sammanhang vill Centerpartiet också införa en förändring avseende omfattningen av
 definitionen av hatbrott. Idag inbegrips t.ex. främlingsfientliga och homofobiska motiv i
 definitionen av hatbrott. Därför är brott mot bl.a. personer som är homo– eller bisexuella
 inkluderade i de omständigheter som kan ge brottet dignitet som hatbrott. Centerpartiet
 595 anser att det är viktigt att även transpersoner inkluderas i den krets som omfattas av
 definitionen av hatbrott. (Motion 506)

Rättshjälpslagen är för brott utomlands begränsad till att gälla för personer som blir
 brottsoffer till följd av sexualbrott, eller om särskilda skäl föreligger. Denna princip är
 förlegad. I en allt mer internationaliserad värld ska det inte ha någon betydelse om den
 600 brottsutsatte eller brottsmisstänkte befinner sig inom eller utom Sveriges gränser för att få
 tillgång till rättshjälp. I första hand bör detta avhjälpas genom att samtliga EU:s
 medlemsländer inför rättigheter till rättshjälp inklusive advokathjälp, tolkning och
 översättning av dokument för såväl brottsoffer som brottsmisstänkt. I de fall denna rättighet
 inte finns och behovet av rättshjälp inte kan tillgodoses på annat sätt ska svensk rättshjälp
 605 träda in för att garantera rättssäkerheten. Det är viktigt att EU har en gemensam strävan att
 nå en jämn och hög nivå av rättssäkerhet. Centerpartiet vill därför i det europeiska
 samarbetet få till stånd en gemensam miniminivå för rättshjälp inom EU.

Ofta har ett brottsoffer problem att få ut utdömt skadestånd från en gärningsman. För att
 stärka brottsoffrets ställning bör i dessa fall Brottsoffermyndigheten ha skyldighet att betala
 610 ut det utdömda skadeståndet och sedan kräva ersättning från gärningsmannen.
 Brottsoffermyndigheten ska inte före utbetalning av skadeståndet göra någon egen
 bedömning av ersättningens storlek om domstolen redan har gjort en sådan bedömning. Det
 måste också bli enklare för den skadeståndsskyldige att betala det utdömda skadeståndet.
 (Motion 507)

615 I Sverige lever idag ungefär 13 000 personer med någon form av skydd för sina personuppgifter. Det finns flera sätt att skydda en utsatt persons personuppgifter. Konsekvenserna för den som ska skyddas är under vissa omständigheter så pass svåra att hantera att den aktuella skyddsåtgärden inte kan anses lämplig. Centerpartiet anser därför att det ska bli enklare för hotade personer som lever med skydd för sina personuppgifter att i
620 grova fall beviljas ny identitet.

Frågor nära kopplade till den om skydd för personuppgifter är de om åtgärder som kan vidtas mot en gärningsman. Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet överträds åtminstone en tredjedel av meddelade besöksförbud. En nödvändig åtgärd är således att skärpa efterlevnaden av meddelade besöksförbud. Centerpartiet anser därför att en person
625 som överträder ett beslut om besöksförbud ska ställas under elektronisk övervakning. Viktiga bevis kan därigenom säkras och påföljd utdelas mot förbudspersonen. Åtgärder kan också vidtas för att skyddet för skyddspersonen ska upprätthållas.

Det händer allt för ofta att myndigheter som har att hantera skyddade personuppgifter inte följer rutinerna. För att upprätthålla skyddet för skyddspersonen måste därför myndigheter
630 som hanterar personuppgifter vidta åtgärder som gör att informationen inte röjs.

Centerpartiet vill:

- Införa samtyckeskrav i sexualbrottslagstiftningen
- Att den som uppsåtligt köper sexuella tjänster av tvångsprostituerad ska kunna dömas för våldtäkt
- 635 • Ta bort rekvisitet otillbörliga medel i brottsbalkens bestämmelse avseende människohandel
- Att elektronisk spridning av bilder eller filmer av känslig art utan den avbildades medgivande ska betraktas som ofredande eller sexuellt ofredande
- Att transpersoner inkluderas i den krets som omfattas av tillämpningen av definitionen av
640 hatbrott
- I det europeiska samarbetet få till stånd en gemensam miniminivå för rättshjälp inom EU
- Att Brottsoffermyndigheten ska ges skyldighet att betala ut utdömda skadestånd och sedan kräva ersättning från gärningsmannen
- Göra det lättare för hotade/förföljda personer att få ny identitet
- 645 • Att besöksförbud ska kunna kompletteras med beslut om elektronisk övervakning

BARN ÄR SÄRSKILT UTSATTA

Enligt statistik från Rädda Barnen bevittnar ungefär vart tionde barn i Sverige våld i hemmet. Dessa barn blir ofta själva utsatta för misshandel. Allt fler anmälningar om barnmisshandel kommer också in till polisen. Under 2008 anmäldes 1 900 misshandelsbrott mot barn i åldern 0–6 år och 8 600 misshandelsbrott mot barn i åldern 7–14 år. Omfattningen av barnmisshandel är dock svår att få reda på eftersom våldet ofta inte polisanmäls, särskilt när det gäller små barn.

Oftast är det en förälder eller en styvförälder som misstänks för misshandeln. Att barn som brottsoffer är särskilt utsatta, särskilt vad gäller brott begångna inom det egna hemmet, borde tydligare framgå av lagstiftningen. Centerpartiet anser därför att misshandelsbrott begångna mot barn ska särregleras i brottsbalkens bestämmelser.

Centerpartiet vill:

- Att misshandelsbrott mot barn ska särregleras i brottsbalkens bestämmelser

MED EN EFFEKTIV ORGANISATION NÅR VI RESULTAT

Polisorganisationen i Sverige är i dag uppdelad på 21 länspolismyndigheter och Rikspolisstyrelsen. Denna organisationsmodell har lett till stora problem vad gäller att styra verksamheten vilket i sin tur inneburit att samordningen mellan polismyndigheterna inte fungerar tillfredsställande.

Under de senaste åren har myndigheter inom bl.a. åklagarväsendet, domstolarna och kriminalvården slagits samman till nationella myndigheter. Centerpartiet vill följa dessa exempel även för polisorganisationen för att skapa en organisation som är mer lättstyrd och ger förutsättningar för en mer effektiv poliskår.

Centerpartiet vill därför utreda möjligheterna att slå samman alla länspolismyndigheter till en nationell polismyndighet med ansvar för bl.a. styrning av polisorganisationen. I utredningen ska också ingå att se över förutsättningarna för att införa kommunala polisenämnder med viss beslutanderätt och en lokal polischef för varje kommun. Denna organisationsstruktur skulle kunna ge tydligare beslutsgångar, bättre ledning inom organisationen och ett ökat lokalt inflytande. En lokalt förankrad polis är en förutsättning för lokala prioriteringar och för att polisen ska kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt och för invånarna tryggt sätt. (Motion 508)

För att ytterligare förstärka polisens förutsättningar att arbeta brottsförebyggande måste polisen vägledas av nationella mål för hur brottsligheten ska minska och brottstyngda miljöer rustas upp. Dessa mål ska brytas ner på länsnivå, kommunnivå och stadsdelsnivå. Med ett nytt databaserat uppföljningssystem ska polisen kontinuerligt kunna följa var de anmälda brotten har begåtts och därmed sätta in extra insatser just där.

Centerpartiet vill:

- Utredda förutsättningarna för att slå samman alla länspolismyndigheter till en nationell polismyndighet och införa kommunala polisenämnder
- Införa ett nytt lokalt nedbrytbart uppföljningssystem för polisen, så att samhällets resurser för att förebygga brott används mer effektivt
- Ha en effektiv och synlig poliskår i hela landet

FÖRHINDRA KRIMINELLA GRUPPERS ETABLERING I SAMHÄLLET

Kriminella grupper i olika konstellationer utnyttjar och skadar vårt öppna samhälle. Det är därför nödvändigt att vidta åtgärder för att förhindra dessa gruppers etablering i samhället. Alliansregeringen påbörjade under 2007 en strategi mot den grova organiserade brottsligheten. Viktiga delar i strategin riktar in sig på att i större utsträckning än idag få de personer som ingår i kriminella grupper dömda för de brott de begår. Som exempel kan nämnas att förutsättningarna att använda hemliga tvångsmedel har utvidgats. Förutom de satsningar Alliansregeringen inlett kan det finnas ytterligare åtgärder att vidta för att bl.a. underlätta polisens arbete. Genom att skärpa straffnivån för ett antal grova brott i syfte att möjliggöra för polisen att använda sig av hemliga tvångsmedel kan bevis säkras och polisens utredningar i fler fall än idag leda till fällande domar. Ett exempel på sådana grova brott där en översyn är nödvändig är straffskalan för grov utpressning.

Att underlätta för personer som vill lämna kriminella grupper samt att förhindra nyrekrytering till dessa grupper är andra viktiga områden i arbetet mot den grova organiserade brottsligheten.

En förändring av polisorganisationen till en nationell polismyndighet skulle också kunna bidra till ett effektivare samarbete med Rikskriminalpolisen i dess arbete att motverka den grova organiserade brottsligheten.

Inom den organiserade brottsligheten är, av naturliga skäl, de viktigaste vittnena ofta själva inblandade i lagöverträdelser. För att förmå dessa personer att träda fram och vittna mot någon som har begått ännu tyngre brott kan ett alternativ vara att införa ett s.k.

710 kronvitnesssystem. Kronvittnet kan då genom att vittna få sitt straff nedsatt. Att tillåta förhandlingar med kriminella för att dessa ska ange andra, tyngre belastade personer är ett stort avsteg från svensk rättstradition, och åtgärden bör därför utredas grundligt.

Centerpartiet vill:

- 715
- Genomföra en översyn i syfte att skärpa straffnivån för ett antal grova brott, t.ex. grov utpressning, för att i större utsträckning möjliggöra för polisen att använda hemliga tvångsmedel
 - Utredda möjligheten att inom svensk rätt införa ett s.k. kronvitnesssystem

ATT BEGÅ BROTT SKA INTE LÖNA SIG

720 Centerpartiet anser att den som döms för flera brott samtidigt måste få större påslag i påföljd än i dag, då det nästan enbart utdöms straffpåföljd för det grävsta av de begångna brotten. Denna förändring är av väsentlig betydelse i vikten av att från samhällets sida visa på följder av brottsligt beteende, såväl i förhållande till gärningsman som till brottsoffer.

725 Under de senaste åren har polisen bl.a. genom den s.k. cold-case gruppens arbete kunnat lösa brott begångna för flera år sedan. Att även mycket gamla brott kan klaras upp är av väsentlig betydelse, särskilt när det rör sig om allvarliga brott. I framtiden kommer det att finnas betydligt fler möjligheter för polisen att återuppta brottsutredningar. För Centerpartiet förefaller det inte rimligt att vi i svensk lagstiftning under dessa förutsättningar låter preskriptionstiden för vissa typer av brott stå kvar, så som t.ex. mord och våldtäktsbrott.

730 Centerpartiet vill:

- Att den som döms för flera olika brott eller upprepad brottslighet ska få ett högre straff än idag
- Avskaffa preskriptionstiden för mord samt se över preskriptionstiden för andra allvarliga våldsbrott

735 **ÖVRIGT**

Att staten och kyrkan skiljts åt har inneburit flera förändringar. Ett ytterligare steg i denna riktning är att Svenska kyrkan som samfund inte ska ha automatisk vigselrätt, utan som alla andra samfund få ansöka om detta. (Motion 509, Motion 810)

Partistyrelsen föreslår stämman besluta:

- 740 att anta ovanstående politiska punkter
 att lägga partistyrelsens ovanstående text till handlingarna
 att motionerna 501-509 anses besvarad